

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
administracije in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Kaj bo z Bosno?

Velike važnosti tudi za nas Slovence je vprašanje: kaj bo z Bosno? Ako Bosna pride pod Avstrijo, potem je verjetno, da se združi s Hrvaško, in potem bi se morala tudi Dalmacija trojedini kraljevini vtelesiti. Nam Slovincem potem najbolj kaže, da se tudi pridružimo tej jugoslovanski skupini, ter tako svoj obstanek zavarujemo. To bi bilo vresničenje „ilirske“ ideje, za katero so goreli rodoljubi, kakor Gaj in Stanko Vraz. Hrvaška z Dalmacijo in granico ima dva milijona prebivalcev, Slovencev in isterskih Hrvatov je poldrugi milijon, Bosna ima pa blizu 1,300.000 prebivalcev; ako prištejemo še pol milijona ogerskih Srbov, potem bi nas bilo nad pet milijonov Jugoslovancev pod Avstrijo.

Ker se pa ni nadejati, da bi nam Ogrji svoje Srbe prepustili, obsegala bi „Ilirija“ vendar blizu 5 milijonov duš, tako močna skupina, da bi se moral vvesti v Avstriji iz dualizma trializem, to je, Hrvaška in Slovenija bi se ločili prva od Ogerske, druga iz Cislajtanijske, ter z Dalmacijo, granico in Bosno skupili v novo državo pod Habsburško dinastijo, ki bi bila Cislajtanijska in Ogerska enakopravna. Za nas Slovence bilo bi to velike koristi, ker bi takoj narodno ravnopravnost zadobili, naši ljudje dobili bi službe ne samo v Sloveniji lahko, ampak tudi po Hrvaškem in v Bosni, kjer bo iz začetka izobraženih elementov zelo manjkalo. Finančne zadeve bi obravnaval državni zbor v Zagrebu, kjer bi se naši poslanci ne prezirali tako, kakor na Dunaji in skoraj gotovo je, da bi tudi denarno bolje stali, nego sedaj. Slovenska obrtnija imela bi prosto pot po vsi Iliriji in po nji tudi v sosednjo Srbijo

in Bulgarijo, in ker je v teh deželah obrtnija še na nizki stopinji, zna se odpreti našim obrtnikom lepa bodočnost.

Iz vseh teh ozirov bilo bi želeli, da se mi združimo z jugoslovansko skupino, ako Bosna Avstriji pripade. Ako bi pa Avstrija ne intervenirala, potem mislijo Rusi Bosno Srbom podariti, potem bi se stvar drugače zasukala. V tem slučaju pa bode Avstrija najbrž protestirala, ker ona neče trpeti povečanja Srbije; to bi znal biti povod k novi vojski na vzhodu. Zavalj popolnosti omenimo še dva manj verjetna slučajja: 1. da bi se iz Bosne napravila samostojna kneževina s kakim avstrijskim vojvodom na čelu, ali pa 2. da Turčija zmaga in Bosna turška ostane. Kakor pravijo najnovejša poročila, bili bi se Rusija in Avstrija zaradi Bosne že dogovorili, ali vsaj je tak dogovor vsak dan pričakovati; potem ostane pri prvem slučaju, namreč, da pride Bosna pod Avstrijo; ako se pa to ne vresniči, ampak zmaga madjarska politika na našem dvoru, potem se pa ne dá preračunati, kaj še pride iz tega, in se tudi ne more vedeti, kaj bo z Bosno.

Razgled po svetu.

Pod tem naslovom piše „Čech“ naslednje: Naše politično oznanjevanje, izrečeno že tačas, ko so evropski diplomatje letavali z oljkinimi vejicami miru, ko je skoraj vse slovansko novinarstvo že obupovalo nad Rusi in naši vradni in na pol vradni listi si škodoželjno meli roke, pišoč: kmalu, kmalu se bo odstrašila Rusija z žuganjem Angleške, Turčije, najbolj pa z grozovitvami svetovladne Madjarske. Zagrinjalo se odmikuje, vidijo se že trije

glavni vojniki: Angleška na strani Turčije proti Rusiji. Kdo pa še za kulisami čaka, da bi na dano znamenje vstopil in se vdeležil svetovne igre, ni še dosedaj znano in vsako ugibanje bi bilo prazno. Svetovna situacija se je v nekoliko tednih tako spremenila, kakor smo iz danih dogodbe prerokovali. Obnebje se oblači, solnce evropskega miru zapada, polomesec se prikazuje v krvavej zarji, nastaja ona strašna polovična tema, katero razsvetlujejo ognjeni bliski, nastaja ona tesnobna tišina, katero pretresujejo gromovi udarci. Rusija na vse in k vsemu pripravljena poteguje meč, to dela tudi Turčija, da bi si kakor na mestu zaloteni hudodelnik življenje svoje s krikom obvarovala. Angleška se trese in tone v obupnem premišljevanji, se li če vdeležiti boja ali ne, akoravno vé, da se ga vdeležiti mora — mora. Ogromno polomesčevo državo obkoljuje in zapira še ogromnejša država ruska s strašno mrežo počenši od ustja Evfratovega s perziško pomočjo, ob Kavkazu, krog Črnega morja, ob Donavi in Savi do jadranskega morja in dalje in dalje do Črne gore in nižje do predgorja matapanskega. Neutrudljivi bosenski, hercogovinski in črnogorski junaci na zapadu, maščevanja željni Grška in Perzija na jugu in izhodu, k temu še premišljena Rumunija čakajo na dogovorjeno znamenje, da bi zabodli svoje meče in jatagane v telo zverinskemu Turku. Ti sicer mali narodi imajo pa kakor zavezniki Rusije veliko moč. A to še ni dosti, tudi daljna Amerika, prirojena sovražnica angleških morskih gospodov, pošilja svoje ladije v Bospor k Carigradu za obrambo (!) koristi ameriških občanov. Kdo vé, če se v odločilnem trenutku ne razpne na njih jadranskih ruska zastava in ne začne iz Krup-

Ričet.

(Skuhan v kuhinji Obadoviča II.)

Ne vem prav, pri katerem koncu bi začel, ker gradiva imam res obilo. — Ej, čemu bi se dolgo premišljeval! Začnimo z deželnim zborom.

Jaz sem že od mladih nog nekoliko radoveden in svoj nos kaj rad vtikam v vsako reč. Kedar je bila kaka komedija v Ljubljani, jaz sem bil prvi — vsaj pred njo, če nisem imel desetice, da bi bil šel va-njo. Tako sem marsikako desetico tje vrgel, da sem gledal opice in enake čudne živali, in še bi včasih katero dal, ako bi — — pa tiho! sicer pride državni pravdnik in misli, da sem takrat že gledat hodil nemčurske poslance.

Med temi poslanci jih je nekaj prav mikavnih; ako bi kdo prišel in dal razbojnati po mestu, da se kaže za denar kje n. pr. vit. Vesteneck, jaz bi dal 10 kr., da ga vidim, več pa ne. Letos mož v zboru ni imel sreče, ker ga je še celó Margheri, meso njegovega mesa, pod nos dregnul očitaje mu, da hoče

skazovati le svojo zgovernost. Moj Bog! Kaj pa naj stori viteški Vesteneck! Če bi bil jaz v njegovi ali dr. Schreyevi koži, bi ravno tako vsako priliko za lase zgrabil ali jo s trte zvil, da bi po govorjenji svoje ime med svet spravil. Res, da taki govori stanejo deželo lep denar, ker se tiskajo in se ž njimi zasedanje podaljšuje, ali kaj bi brigalo to mene! Saj bi ne šlo iz mojega žepa.

Dr. Schrey in viteški Vesteneck sta v deželnem zboru bili zá-me najbolj mikavni osebi. Zakaj? Dr. Schrey se mi je prikupil s svojim govorjenjem. On jako rad in dolgo govori, to jaz vem, in kedar on vstane, naredim jaz dvoje: ali vstanem enako njemu in se grem ven sprehajati za kake pol ure in pušit svojo „verzinko“, tudi si grlo namočit z vrčkom piva, — ali pa se naslonim in zadremjem, ker dr. Schrey-evo govorjenje mi dé tako omamljivo, kakor šumenje slapa, in predno je spravil dva stavka iz ust, že se zibljem jaz v sladkih sanjah, iz katerih se prebudim še le, ko je dr. Schrey vtihnil. Za vse to sem mu jaz res hvaležen, kajti neprestano poslušanje

mikavnih govorov človeka zdela, treba malo pretrganja in počitka. Kedar bom enkrat čas imel, bom poslal dr. Schreyu adresu ali zahvalnico — zaupnico.

Bes te plentej! zdaj mi je ušla beseda, ktere ne morem več požreti, — zaupnica. Da, viteški Vesteneck ni več tako kratke pameti, kakor bi kdo mislil, ki ga ne pozna; na vsak način je dalje pameti, kakor tisti deželni uradniki, ktere je na zaupnico vjel. Viteški Vesteneck je namreč v zadnji seji, — dobro vedoč, da predlog njegov ne bo sprejet, ker tudi njegovi odličnejši prijatelji niso za-nj — predlagal, da bi se službe deželnih uradnikov z novega uravnale tako, da bi bilo manj uradnikov. Kteri bi bili tisti, ki bi ostali, se lahko ugane. In za to malenkost mu je lepo število deželnih uradnikov podalo zaupnico! Kratkovidneži! Ali ne veste, da je ravno ta vitez govoril in glasoval zoper zidanje norišnice? Kje imate li spomin? Ali je res prav rekel Dežman, namreč, da je pri deželnem odboru mnogo gnjilega? Jaz vzamem rajši še tako slabo ponarejen bankovec za pravega, kakor

povih topov rujoveti. A kdo vé dalje, kako se obrne Italija, ktera bi dobila za plačilo lepo pobrežje dalmatinsko in kar je še lepše, pobrežje afrikansko. Kako je krasna misel biti za gospoda državi raztezujočej se od Trsta do Libiške puščave. In Angleška? Kako se ogleduje plašljivo po zaveznikih in kako bi kterege potlačila a zraven svoj lastni dom zavarovala. Kdo jej je porok, da ne prodre kateri nepoklicani v Kanado in da ravno tako zvita Rusija, kakor ona sama, ne pošlje svojih poslancev v izhodujo Indijo in da ne vzbudi strašnega vstanka med temi, ktere je pred malo leti privezovala k topovom in kakor v nebo vpijoč in nebo izzivajoč greh izstreljevala k nebu? In kaj, bi ne bilo mogoče, da bi nebeško kraljestvo kitajsko spodilo iz svojih pristanišč angleške kramarje in od zadaj vpadlo čez Birmo in Anam v zemljo slonove kosti, zlata in diamanta — v Indijo? Kdo tedaj bi hotel naravnost reči, da ne bo za carigrasko gospodstvo krvavelo človeštvo od Arhangelja doli do Sahare in od vodopada Njagarskega na desno in levo čez zaliv Perziški do zaliva Bengalskega?

Angleško-francoska zveza od leta 1854, je sedaj le mičen sen Angleške, iz kterege jo vzbuja misel na dosedaj krvavečo Francosko. Morebiti ni nijednega Angleža, kateri bi goreče ne obžaloval postopanja svojih državnikov, kateri so l. 1860 dopustili Prusiji ponižati Francijo. Tako strašno se maščuje kramarska politika angleška!

Morebiti se avstrijski državniki sedaj bolj po gostem spominjajo na žalostno predčutje največega Habsburžana — na cesarico Marijo Terezijo, slavnega in blažnega spomina, pri deljenji Poljske. Bi li mogla Rusija tako daleč v Evropo korakati in sedaj polostrov balkanski in Carigrad sam zasesti, ko bi se jej ne bilo dovolilo razdeliti Poljsko? Tako se maščuje strašni greh učinjen ubogi Poljski.

Okno Petra Velicega v Evropo, kakor se naziva Peterburg, bilo bi Rusiji brez Varšave malo hasnilo. Čez varšavsko Prago drži Rusiji pot do Carigrada. Napoleon I. je hotel Rusiji to pot zadelati, je padel s Francijo vred Pruskej pod noge. Jedina Francija bi bila v stanu Rusiji pot do Carigrada zabraniti, a ta leži sedaj ohromljena. In zato po človeških mislih ni mogoče ruskim orlov od Carigrada odgnati. Ostaja tedaj le mogočna Pruska, ali

ta ima druge namene, kakor Rusijo zadrževati. Zadostovala bi le jedna beseda iz Bismarkovih ust in Andrassy bi veselo poskočil s Turkom in John Bullom. Ali lisjak se dela bolnega in enacega povodnemu možu in obupani diplomatje vpijejo in kričé: Bog pomagaj, usliši nas! Evropski diplomatje so držali, kakor nadležni berači, pri njem za kljuko, in njegov odstop se nam dozdeva tako, kakor če bi kdo duri zaprl, gostom pa rekel, da ga ni doma. V svojem zatišji se pripravlja na velike reči, kakor je to njegova stara navada. Tedaj se vidijo vse okoliščine Rusiji prijazne in zamoremo reči, da Husija še ni začela nobene vojske s tako lepimi naznanki, kakor sedanja turško. (Slédi.)

Iz deželni zborov.

Zbor Kranjski.

Sedma seja 21. aprila. (Konec.) Poročilo finančnega odseka o proračunu norišnostavbenega zaklada za l. 1878 se sprejme na podlagi nasvetov o stavbi norišnice.

Potem poroča poslanec Murnik o predlogi deželnega odbora zarad dovoljenja občinskih priklad v občinah Boštanj (63% za l. 1878 in 1879), Sv. Križ (44% za l. 1877 do 1880), Zagorje (44% za l. 1877) in Kropa (tedenski doneski). Predlogi se sprejmó brez ugovora.

Zdaj pridejo na vrsto poročila odseka za pretres letnega poročila deželnega odbora. Odsek, čegar glavni poročevalec je grof Margheri, pretresoval je to poročilo, kolikor mu je bilo to vsled kratkega časa mogoče, in stavi več predlogov, n. pr. prositi deželno vlado, naj pri iztirjevanji davkov kolikor mogoče ozira se na to, kdaj jih ljudje najlože plačujejo; — odsek se popolnoma strinja s predlogom deželnega odbora, naj se doneski iz učnega zaklada normalno-šolskemu zakladu, ktere hoče vlada ustaviti, še dalje plačujejo in se za to išče pomoč pri državni sodniji, — tudi se zbor pritoži pri ministerstvu zarad tako kratkega dovoljenega mu časa za zborovanje.

Poslanec dr. Poklukar stavi o imenovanji dr. Mrhala v deželni šolski svet sledeče predloge:

1. Deželni zbor ponavlja svoje pravno prepričanje, da ima §. 35. postave o šolskem nadzorstvu od 25. svečana 1870 l. ta pomen,

da mora minister za nauk in bogočastje o predlogu za imenovanje udov iz vrste učiteljev za deželni šolski svet se sporazumeti s kranjskim deželnim odborom;

2. deželnemu odboru se naroča, v primerljaji takega žaljenja deželne pravice na podlagi §. 3. lit. f državne postave od dne 22. oktobra l. 1876 drž. zak. št. XIII. o pravem času pri upravnem sodišči vložiti pritožbo.

Vit. Gariboldi kot načelnik gospodarskega odseka, kteremu je bil tudi izročén kos poročila deželnega odbora v pretres, pravi, da odsek zavoljo pičlega časa ni mogel presoditi izročenege mu gradiva, in stavi predlog, naj se odloži ta kos poročila za prihodnje leto.

Pri tem skoči Vesteneck, kakor lansko leto, kvišku in začne obdelovati deželni odbor, gotovo le iz tega vzroka, ker je po večini naroden; kajti v vsem govoru je napadal le večino.

Ob splošni debati se oglasi dr. Zarnik in pripoveduje, kako se je godilo pri imenovanji po deželnem odboru (ki ima postavno pravico predlagati ministertvu uda za šolski svet) ne priporočenege dr. Mrhala za deželnega šolskega svetnika mesto priporočenege ali predlaganege profesorja Šuklje-ja. Ko je bil Konrad tu deželni predsednik, takrat se je vlada še nekaj držala te postave, o tem slučaju pa nikakor ne. Vlada tedaj sama najbolj lomi postave. Želeti je, da bi ta vlada šla prej ko prej „ad patres conscriptos.“

Dr. Bleiweis prepušča odgovor na zabavljanje Vesteneckovo čez deželni odbor deželnemu glavarju. Deželni odborniki zboru nasproti niso to, kar adjunkti okrajnemu glavarju nasproti. Odborniki so vsi poslanci po narodu voljeni. Po drugih zborih take kritike ni slišati. Sploh pa on vé, zakaj ima Vesteneck ná-j tako piko; to je vse s šentviške šole, kakor sploh vsa polemika Vesteneckova le osebna, on se hoče maščevati nad posameznimi osebami, ki mu niso po volji. — Dalje omeni govornik žalostnih razmer našega jezika, n. pr. na gimnaziji v Kranji. Vestenecku ne diši, če se mu resnica v obraz pove. Zoper tako kritiko delovanja deželnega odbora, kakor jo je Vesteneck izrekel, on odločno protestira.

Deželni predsednik vit. Widmaan na to najprvo pové, da se vlada nikdar ni in se ne bo poganjala za to, ali dr. Zarniku dela všeč

pa človeka, ki je Vestenecku podpisal zaupnico za narodnjaka. Ali imamo tudi v Ljubljani „softe“?

Toda naj pustim te slepce pri miru, saj sami menda niso vedeli, kaj so podpisali. Morda jih bo Vesteneck zato enkrat na kosilo povabil — ali jim pa nakazal nekoliko mark za „ljudsko kuhinjo“ na strelišči. Ta kuhinja ni slaba iznajdba, jaz sicer do zdaj nisem še tam aboniran, ali priséči ne morem, da ne bom nikoli ná-njo reflektiral, zlasti če bo moja „kupčija“ tako naprej „nesla“, kakor je to jela obetati. Ali bi pa doli kuhani „ričet“ bil tudi našim bralcem po volji, to je drugo vprašanje; morda bi bil presuh, ker se tam ne dobi druge pijače, kakor vode, jaz pa nisem žaba ali riba.

Zadnji čas je bilo več požarov v Ljubljani in okolici in enkrat se je čuvaj na Gradu tako zmotil, da je vstrelil, ko se je mesec pokazal. Toda požar na Viču je bil res hud, požarna straža je imela dela čez glavo in se je res odlikovala, kakor tudi pri sv. Florijanu. Čast, komur čast gré! Čim bolj zginja nemčurški duh iz te straže, tem boljša postaja, in ko bo

ves ta duh se izkadil, potem bo društvo reskoristno. Zdaj ga že ni veliko, le ven ž njim in jaz bom prvi pel slavo, če bom večkrat zapazil tako pridnost, neutrudljivost in požrtvovalnost, kakor pri zadnjih dveh ognjih. Posebno moram opomniti, da „turnarjev“ nisem videl med gasilci, zato menda tudi tak lep vspeh. Pač pa sem opazoval tudi druge, ki so na Viču vrlo se borili z ognjem; tako n. pr. je gospod Oroslov Dolenc, narodnjak in svečar v Ljubljani, pokazal, da ne ume le dobrih sveč liti, ampak tudi dobro gasiti, ker je iz neke že goreče shrambe skoro vse orodje sam znosil. Slava mu!

Mnogo bi imel še zmešati med svoj „ričet“, ali potem ga bi bilo preveč za enkrat; zatoraj ga mislim le še zabeliti z mastjo vsakdanjega ppraševanja sedanjih burnih časov. Na jugu ve vrše velikanske reči, pokajo že topovi, kterih grom se tudi pri nas razlega. Jaz in veliko drugih z mano je prepričan, da nevihta, ki se je vsula nad Turka, tudi pri nas ne bo brez dobrih nasledkov. Hudo vreme zrak čisti. Avstrija ni menda še nikdar tako približala se propadu, kakor v mirni dobi zad-

njih let; da bi bili imeli l. 1873 vojsko, gotovo bi ne bili imeli „kracha“ in tudi sedanji sistem bi se bil že zvrnil v jamo. Mirne vode so najnevarnejše, v njih se zaredi različna golazen, tudi spuščajo škodljiv smrad iz sebe. Če pa pride kaka ploha, ki razdrvi smrdljivo stoječo vodo in pobije v nji živočo golazen, potem utegne mlakuža zopet postati pitna voda, ki ne okužuje več okolice. Golazni, kteri tekne le gosta stoječa mlaka, pač take nevihte niso všeč in žabe ter drugi prebivalci kotel se oglašijo in vpijejo, da je groza. Zato je tudi sinagoga naših nemčurjev zagnala glas proti vojski. Ni čuda, kajti njim najbolje de sedanje stanje v gnjilobi, ko vse konec jemlje, se oni najbolje rede ob gnjijenji vsega narodnega blagostanja in gospodarstva. Jaz bi tem prijateljem Turkov privoščil, da bi prišli v Ljubljano pravi Turki in bašibozuki le za par dni; potem bi morda naši nemčurji drugo pesem peli, če bi jih še kaj uteklo turškim sabljam. Toda ni treba klicati vruga. Nemčurji ga ne bodo ustavili, pač pa naši fantje.

ali ne. Pojasni dalje tudi, zakaj je vlada kar samostavno imenovala dr. Mrhala za deželnega šolskega svetovalca — namreč, ker potem, ko ji je deželni odbor predložil „mladega“ profesorja Šukljeja, ni upala, da bi ji nasvetoval tacega možaka, kakoršnega ona potrebuje za deželni šolski svet. Pri tem vtakne celo „krono“ vmes, sploh je razvideti iz njegovega govora, kakor da bi vlada mislila, da ji je deželni odbor nasprotnik.

Za deželnim predsednikom se oglasi zopet Vesteneck in razgraja po svoji navadi.

Dr. Bleiweis omeni, da tu ne gre za osebo dr. Mrhala, katerega on spoštuje, ampak za načelo. Dozdaj metoda ni bila taka, da vlada, če ji predložene osebe niso bile všeč, ni poslala predloga nazaj. Prej sta bila po dva šolska nadzornika v šolskem svetu; eden je prihajal k sejam le podirati narodne nasvete. Deželni šolski svet je sam poročal ministerstvu, da je drugi šolski nadzornik odveč, da prizadeva le stroške. Ko je nastopil Hohenwart, je bil ta nadzornik res odpravljen. Po Hohenwarthu pa je bil zopet dr. Vrečko tu. Iz vsega je razvidno, da ima vlada svojo pot; tudi mi imamo svojo, a vendar mi želimo, da bi se postava spoštovala.

Govori še dr. Zarnik, ki pojasnuje nekatere zadeve te reči in pride do sklepa, da je ta vlada strankarska, kakor še nobena bila ni; sam minister Unger je to rekel. „Strankarska pravica pa ni pravica.“

Dežman si šteje v veliko čast, da ni voljen po narodu, ampak po veliko-posestnikih. Dalje izdaja svoje tovariše v deželnem odboru, rekoč, da tako (kakor je Vesteneck rekel) delajo zato, ker vedó, da bodo od večine deželnega zbora dobili odvezo. Jezi se tudi, da Vesteneck ni bil voljen v noben odsek. Konečno mu celo to ni všeč, da poročilo deželnega odbora ne prihaja v zbor samo nemški, ampak tudi slovenski. Tudi pravi, da se za nič vredne slovenske igre denar tje meče.

Deželni glavar vit. Kaltenegger govori nekoliko besedi nasproti Vestenecku v obrambo deželnega odbora, čegar načelnik je on.

Poročevalec grof Margheri se obrne odločno proti Vestenecku rekoč, da, če je on (Vesteneck) hotel skazati se dobrega govornika, bi si bil moral izbrati ugodnejšo priliko, kakor to, ko gre zborovanje že h koncu, in pri reči, ktera mu je bolj umljiva, kakor ta. (Vesteneck, čuvši take besede iz ust svojega pajdaša, otrpne.)

Ko so se predlogi Margherijevi sprejeli, poprime besedo deželni predsednik vit. Widmann o poročilu deželnega odbora ter dokazuje, da na gimnazijah kranjskih se slovenski jezik ne zatira. Zagovarja vlado pravi, da Jesenkov zemljepis ne more biti nikdar šolska knjiga in da vlada bo izdala slovenske zemljevide za šole.

Vstane dr. Schrey in čeka dalje zoper dr. Poklukarjev nasvet gledé dr. Mrhala ter predlaga, naj se čez-nj na dnevni red prestopi.

Dr. Zarnik se čudi, kako more deželni predsednik vtikati krono v razgovor, saj je ministerstvo za vse odgovorno, kar stori.

Ko je dr. Schrey še nekaj „šrajal“, dobi dr. Poklukar kot poročevalec zadnjo besedo o Mrhalovi zadevi. On kratko, pa krepko zavrne vse nasprotne ugovore, Dežmanu pa gledé Vestenecka odgovori, da ga večina zato ni hotela voliti v noben odsek, ker oseba, ki s postavami tako dela, kakor Vesteneck, se ji ni zdela spodobna za noben odsek.

Po vsem tem se zavrže dv. Schreyev predlog, obvelja pa odsekov in sprejme se tudi

poročilo deželnega odbora. Tudi Zagorčev predlog, naj se preskrbi potrebno, da se vravna reka Krka, se prejme, čebelarskemu društvu pa se dovoli 200 gl. podpore, ko je dr. Bleiweis predlog odseka toplo priporočal.

Poslanec Robič poroča o prošnjah deželnih uradnikov za zboljšanje plače in predlaga po nasvetih odsekovih, naj se ne uslišijo. Vesteneck (menda da bi se prikupil uradnikom, kar se mu je tudi posrečilo) predlaga, naj bi se deželne službe uravnale tako, da bo manj uradnikov, a ti bolj plačani. Ta predlog ne obvelja, ravno tako se zavrže peticija ljubljanskih branjevcev za dovoljenje predkupovanja.

Reši se še nekaj peticij, potem vstane deželni glavar in podá kratek pregled delovanja zbora v šestletni dobi ter pozivlja zbornico k trikratnemu slavo-klicu Nj. Veličanstvu, kar se tudi zgodi. Ko je dr. Bleiweis v imenu zbora izrekel zahvalo deželnemu glavarju za njegov trud, je zborovanje končano pol ure po polnoči.

Zbor Štajarski.

(Govor slovenskega poslanca dr. Dominikuša.)

(Konec.)

Dalje se mi zdi prazna domišljavost, v kateri se ziblje deželni odbor, ako misli, da se je onih 48 milijonov gl., s kterimi so bile štajarske hipoteke v letih 1874 in 1875 preobležene, večidel prihranilo v deželnem gospodarstvu.

Meni se ne zdi verjetno, da bi se bil zadnja leta pri nas kaj posebno veliko kapitala nabralo, in sem teh misli, da to obteženje izvira od kupov in poslovnih kreditov, manj od dedovanjskih pogodb. Dokaz temu mi je to, da je posebno pri nas na spodnjem Štajarskem posojilna vknjižba, razen one za hranilnice, tako redka kakor bela vrana.

Pa naj bode, kakor hoče, tega ne bode nihče tajil, da ljudstvo od dne do dne bolj ubožuje. Zamenje tega je tudi vedno rastoča nenravnost in pa odstopanje posestev na škodo upniku, ktero se vedno množi.

Te razmere so vredne, da se natanko oziramo ná-nje, in živo bi želeli, ko bi bilo deželnemu odboru mogoče, da bi bil podal natančneje statistične date izpolniviš resolucijo, ki se je lansko leto storila; iz teh bi se vsaj nekoliko bolj verjetno dalo sklepati o zmožnosti plačevanja posameznih razredov davkoplačevalcev; kajti zdi se mi neobhodno potrebno, da se bremena drugače razdele in da se vsaj nekoliko olajšajo ubožnejšemu ljudstvu.

Tudi ne morem opustiti, da bi ne čudil se temu, kako da se je finančni odsek s to stranjo vprašanja tako malo pečal.

Kar se tiče sredstev, da se v deželnem gospodarstvu napravi zopet ravnotežje, moram prav odločno ugovarjati proti nalaganju na užitninski davek, ker ima ta, kakor bode vsakdo priznal, gospodarstveno zavrgljivo podlogo, ker se mora namestu posestva in pridobitka plačevati davek od stroškov; ker je potreba živeža večkrat v nasprotnej razmeri s premoženjem, in torej ta davek ubožnejše ljudi veliko ostreje zadeva, in ker bi imel najslabši vpliv na našo že tako slabo vinorejo.

Meni se zdi tudi investiranje po kreditnem potu zelo nevarno, ker ta prilika zapeljuje, da se trosi denar za marskaj koristnega, ki pa ni potrebno; tega pa se ne moremo nadejati, da bomo prihoduje dni razpolagali z višjimi dohodki, ki bi bili potrebni, da se plača rastoče obrestno breme, ker se mi končno zdi nedopustno, da bi se eskontiral prihodnji

dohodek v drugačnem slučaju, kakor v najsilnejši potrebi.

Investiranje po kreditnem potu zdelo bi se mi le takrat opravičeno, ko bi bilo z njim spojeno realno pomnoženje, ki bi odgovarjalo porabljenemu kapitalu; ali pa ko bi se davkova zmožnost ljudstva povzdignila, kar pa se od večjega dela naših tako zvanih produktivnih stroškov ne more trditi.

Ker pa se mora vendar pomanjkljaj v proračunu pokriti, glasoval bodem za predloge finančnega odseka, a zavaroval bi se pa rad proti nazoru, da je izposojenje stroškov za cestne in vodne stavbe pōtem kredita kot takozvano investiranje načelno opravičeno, kteri nazor je v praksi z najnevarnejšimi posledicami za deželne financije spojen.

Po mojem nazoru je jedini pravi pot, da se ravnotežje v deželnem gospodarstvu napravi, ta, da se poizve, koliko je dežela zmožna dati, tako zvana investiranja, in da se bremena pravičneje razdele.

Pa tudi ravnotežje v deželnem gospodarstvu bi nas naših boleznih ne ozdravilo. Vzrok tega zla tiči globočje. Nesmiselna nadspekulacija, prenapeto oplenjenje kredita, novošegno roparsko vitežtvo „utemeljiteljev“, ki so žepe občinstva ropali, pred očmi vlade, občinstva, ki je klečalo pred zlatim, ali bolj prav, pred pozlačenim teletom; dalje slabe letine zadnjih let — vse to dela vzajemno, a vzroki te krize niso samo ti.

Ne da se tajiti, da našim gospodarstvenim interesom bistveno škodujejo mnoge novejšje naredbe in postave.

Imenujem le naše razmere proti Ogerskemu, colne in trgovinske določbe, železniško koncesijstvo, ktero je bilo povod najstrašnejšim zlorabljenjem, nepogojno odpravljenje odušnih postav itd.

Ako ustavna vlada ne pozna sredstev proti korupciji in postavodajnim pomotam, ako se narodi dozdej zastoj pričakovali blagoslova nove ère: ako se, kamor se pogleda, vidi siromaščina in obupnost, to je povod vsemu temu, po mojem prepričanji, navidezni konstitucionalizem, v nesrečnem zjedinenji svobodnostih načel z despotizmom gospodujoče stranke.

Načela te stranke pa so nezjedinjiva s pravičnostjo in z mirom narodov, ki je vendar temeljni pogoj vsakega napredka in blagostanja.

Zatorej naj se nikdo ne čudi, oa se povsodi v gospodarstvenem in javnem življenji vse popira.

Dokaza za to Vam ne ostanem dolžan.

Uže celo vrsto let izrekamo v tej slavnej zbornici želje onega plemena, ki nas je sem poslal, željeo glede odstranjenja krivičnega deželnega volilnega reda in glede praktičnega izvedenja §. 19. narodnih osnovnih pravic v šoli in vradu, a vendar se nam niti najmanj ni dovolilo, niti najmanjšega vspeha nismo dosegli.

Nasprotno žalijo nekteri sklepi deželnega zbora najmanjše interese našega naroda.

Spominjam samo na sklep, po kterem se je učenje slovenskega jezika na deželnih realnih učilnicah celo kot učni predmet za dijake slovenske narodnosti proglašilo kot neobligatno; dalje na sklep, ki ste ga pred nekoliko dnevi storili, ki jemlje pravo imenovanja ljudskih učiteljev okrajnim šolskim svetom, in ga daje v tuje roke, sklep, ki je posebno za drugi narod v deželi žalostnega pomena.

Ti čini se vam morebiti nam nasproti zdé mali in nepomenljivi, toda v načelu in oziroma k celej državi niso mali.

Vleče se kakor rudeča nit preko

slovanskih narodov v Avstriji čut, da za njih ni pravice.

Da ta občutek ne more pospeševati doseženja državnega cilja in splošnega blagostanja, tega ne bode nihče tajil.

Brez vseh ovinkov vam to pravim: ne svobodnostna načela sedanjega sestava, nego pomanjkanje teh načel, nestrpnost in narodna sebičnost one stranke, ktere se je vladno krmilo izročilo — to je glavni vzrok naše socialne in gospodarstvene bede, in ako je katero upanje, ki nas bodri, je to: da sila resnice in prava mora končno zmagati. „Sl. Nar.“

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. aprila.

Avstrijske dežele.

Na Dunaji so bile škofijske konference 28. pr. m. končane. Kaj je bilo sklenjeno, to se bo zvedelo še le o svojem času, ko se bo to škofom primerno zdelo.

V državnem zboru je bilo 28. pr. m. prvo branje predlog o pogodovanju Avstrije z Ogersko. Izvolil se je odsek 45 udov, ki ima te predloge pretresati. Debata o postavi zoper oderuštvo se je končala. Minister prava Glaser je govoril zoper to postavo, a bil za to, da se s presilnimi pritiskači ravna po kazenski postavi.

Na Českem je navdušenost za boreče se Slovence na jugu velikanska. Časniki pišejo večidel le o vojski, domače zadeve obravnavajo le površno.

V ogerskem zboru je bila zopet interpelacija o vzhodnih homatijah in sicer strogo Rusiji sovražnega držaja, ker zahteva, naj bi Avstrija z vso močjo ustavila se željam Rusije po kakem razširjevanju dežel. Isti interpellanti so zahtevali, da se protokolno izreče zahvala sultanu za to, da je dal nazaj Korvino knjižnico, in se to turški vladi oficijalno sporoči. Iz tega se vidi, da so Madjari popolnoma Turki.

Turški softi so prišli res obiskat svoje madjarske brate in so bili navdušeno sprejeti. Grof Andrassy se je sicer obrnil do turške vlade, naj ne pusti soft sem, ali ta je odgovorila, da so privatni ljudje, kateri smejo iti, kamorkoli jim drago, da jim ona toraj ne more braniti potovanja v Pešt. (Ali bi ne mogla avstrijsko-ogerska vlada, če res hoče zabraniti vsakake demonstracije za in zoper Turčijo, tako ravnati s turškimi softi, kakor je v svojem času ravnala s Črnačevim v Pragi?)

Vnanje države.

V Benetkah je umerl 28. aprila ondodni patrijarh, kardinal Trevisanato.

O vojski ni še odločnih poročil, kar je naravno, ker se taki armadi, kakor turška in ruska, ne morete tako brž do dobrega sprijeti. Ruske čete so že ob Donavi, bile so v Rumuniji navdušeno sprejemane. Gotovo je tudi, da dozdaj niso našli Rusi nikjer upora razen pri Karšu, kjer so vjeli nekaj turških vojakov in oficirjev. Na poti je Rusom tudi to, da so vodé zelo narastle. Vendar je zasedel močan oddelek že Ismajl in Kilijo. Čez Donavo mislijo Turki, da bodo šli Rusi v Dobruši, zato so vso svojo moč zagnali tje. Od tega, da bi šli čez Srbijo in zasedli Kladovo, so odstopili, najbrže so se zbal nove vojske s Srbijo. Telegramom iz Carigrada bo menda ravno tako malo verjeti, kakor o času ustaje. Turki se bahajo, da imajo že zdaj neizmerno vojno, namreč redne 800.000, izvanredne 400.000 mož in brambovcov ravno toliko; če pa sultan pokliče mohamedance v vojsko za vero, jih bo

privrelo z vseh krajev še več. To so pač strasila za babe. Rus jim bo že pokazal, koliko jih je.

V Rusiji je navdušenost za vojsko strašno velika; to se kaže posebno po darežljivosti. Samo trgovci moskovski so podpisali 1 milijon rubljev za ranjence, mali meščani pa 25.000 rubljev.

Izvirni dopisi.

Iz Litiije, 29. aprila. V včerajšnjem listu „Slovenca“ smo brali, da je nekaj deželnih uradnikov podpisalo neko zaupnico našemu okrajnemu glavarju vit. Vestenecku za njegov govor v kranjskem deželnem zboru, in da je med temi prilizovalci tudi nekaj uradnikov, ki se za Slovence štejejo. Znano nam je že prej bilo, da je bila ogromna večina teh uradnikov vmeščena po narodni večini deželnega zbora in odbora, tedaj bi že dolžnost hvaležnosti jih morala vezati, da se ne upró večini zbora in odbora s tem, da poklonijo adresu takemu možu, kakor je vitez Vesteneck.

Tem bolj smo se čudili, ko se v nedeljo pripelje sem trojica, menda deputacija zapekljanih uradnikov, obstoječa z gospodov Kunitbert Drenik, Hoffmann in Omejec. Prinesli so seboj omenjeno adresu v zavitku, kateri jih je stal celih 8 goldinarjev, podali se potem k našemu glavarju in mu izročili oni demonstrativni spis, ki hvalisa zaradi par praznih besedi moža, kateri je po vsem Slovenskem le predobro znan. Da jih tje Vesteneck spodobno sprejel in pogostil, to je samo po sebi razumljivo.

K temu bi ne bilo nič opomniti, ker sme vsak človek svoje veselje imeti. Čudno je le dvoje: prvič, da deželni uradniki te vrste morejo tožiti o prepričli plači, ko vendar za take burke imajo denarja odveč; drugič, da si večini deželnega odbora in zbora upajo dajati take zausnice. Se jim mora pač še predobro goditi. Tudi smo slišali že sem, tedaj mora biti to očitno, da posebno uradniki pri deželnem računovodstvu imajo jako malo opraviti, ker neki postranska dela celó ob uradnih urah opravljajo, vrh tega pa se uradnih ur jako malo drže. Treba toraj, če je to res, da jih deželni odbor ostreje nadzira; če bodo imeli več dela, jim bodo morda pregnane muhe, ki so jim diktirale adresu do Vestenecka.

Pri vsem tem nas veseli, da boljši uradniki adrese niso podpisali, tedaj se Vesteneck ne bo mogel posebno ponašati z njo, ker izvira le od preznačajnih ljudi — kruhoborcev?

Deputacija pa se je tu presentirala kakor pred kakim ministrom, tako je bila naglašana, kakor da bi se bila dala prej kje oblizati, s cilindri, o katerih smo se le čudili, kako da so mogli skoz predor (tunel) pred mostom čez Savo. Res, skrajni čas je, da se razširi norišnica v Ljubljani.

Iz Gorice 27. aprila t. l. došlo nam je poročilo s podpisom: Bratje Faifer — češ, da v dopisu iz omenjenega mesta v št. 41 lista „Slovenca“ ni niti ena sama beseda resnična. — Ker vredništvo ni vsegavedno, in se tudi ne utegne nikakor ne poprej prepričevati o istini tega ali unega dopisa, ampak se največ naslanjati mora na resnicoljubnost svojih sporočevalcev, prepušča tudi to stvar svojemu dopisniku.

Domače novice.

V Ljubljani, 1. maja.

(„Odbor kat. družbe“.) Vljudno prosimo, da bi prečastiti gospodi farni predstojniki bla-

govolili „adresne pole“ za papežovo slovesnost nemudoma poslati, da zamorejo pred odhodom v Rim vezane biti.

(Cerkvenim predstojništvom) naznanjamo, da se pri tiskarju g. J. R. Milicu nahajajo slovenski in nemški posebej natisnjeni „Zapiski pri izpraševanju ženinov in nevest pred oklici“, kakor se sedaj po naši škofiji vsled določbe v škofijskem listu zahtevajo.

(Za pogorelce na Viču) bo drevi besede v čitalnici. Program je jako mikaven z loterijo vred, ki se bo nabrala, po prostovoljnih darovih. Kdor ima kaj pripravnega in hoče darovati za blagi namen, naj blagovoli to poslati do večera v čitalnico. Zavoljo dobrodelnega namena bo sodelovala vojaška godba brezplačno. Nadjati se je tedaj mnogo občinstva, ker Ljubljanci se vselej odlikujejo, kedar gre za kako blago reč. — Program besede je ta-le: Potnica. Ouvertura iz opere „Norma“. Belini. „Oj lepi maj“. Strauss. Nagovor gosp. staroste. „Sloga“, moški zbor. Tovačovsky. „Svoji k svojim“, moški zbor s četverospevom Bendl. „Lovska“, moški zbor. Nedved. „Proseče dete“, pesen za rog. Gumbert. „Zadnji časi Zrinskoga“. Starkovič. Ouvertura po jugoslovanskih pesmih. Kviatkovsky. „Pozdrav devi“, četverospjev. Hertl. „Večer na Savi“, moški zbor. Zajec. Velika Loterija. „Ti in Ti“, valček. Strauss. „Naše spevi“, četvorka. Strauss. „Fragmente“ iz „Madame Herzog“. Offenbach. „Na straži“, moški zbor z bariton solo, gosp. Pucihar. „Praški speminski listi“, potpourri. Komžak. „Lehko noč srčno dete moje“. Abt. Potnica iz „Fatinice“. Začetek ob 8. uri. Vstopnina za osobo 25 kr., preplače se hvaležno sprejemajo.

(Gledišče) je bilo v soboto lepo polno, namen dijaške besede toraj dosežen. Program se je izvrševal hvale vredno. — V nedeljo pa so bili prostori zelo prazni, česar umna, porabljava in pridna igralka, kakor je gospica Namretova, gotovo ni zaslužila. „Igra Lumpaci Vagabund“ se je pa tudi po tem predstavljala. Mi se vzdržimo vsake kritike — ne hoteč s tem žaliti malega števila onih, ki so dobro igrali.

Razne reči.

— Razpisi učiteljskih služeb na Štajarskem: V št. Lenartskem okraju v Slov. goricah: Podučiteljska služba pri sv. Lenartu (4razr.) s 480 (360) in stan.; učiteljska služba in podučiteljska služba pri sv. Benediktu (3razr.) s 550 oziroma 440 (330) in stan.; podučiteljska služba pri sv. Ruprehtu (2razr.) s 440 (330) in stan. Pri vseh je doklada 40 gl. iz okrajne blagajnice. Obrok je do 20. aprila. Učiteljska služba pri sv. Križu pri Rogatcu (razdr.) s 600 gl. in stan. do 15. maja na kr. š. svet.

— Koliko je na svetu novin ali časnikov? Poleg „Ill. Z.“ je v vseh peterih delih sveta blizo 24.000 časopisov, pri njih do 50.000 časnikarjev in okoli 2.500.000 naročnikov. Na Nemškem izhaja 3750 časopisov, na Angleškem 2500, na Francoskem 2000, v Avstriji (z Ogersko vred) 1500, v Italiji 1200, na Ruskem 500, na Španskem 350, v Švediji in Belgiji po 300, v Danski Holandski in Portugalski po 250, na Turškem in Grškem po 100, v Ameriki 9000, v Aziji, Afriki in Avstraliji po 1000. Več nego polovica vseh teh novin je politiškega obsega.

Poziv.

G. Anton Valentinčič naj bi se zastran popravljanja orgel kmalo oglašil pri g. organistu v Prečnili (1)